

vil det for Købstædernes Vedkommende blive meget vanskeligt, det er jeg paa ingen Maade blind for. Navnlig her i Kjøbenhavn vil det blive vanskeligt, og de Kommuner, som ligge omkring Kjøbenhavn, ville være underkastede omtrent de samme Vanskeligheder som Kjøbenhavn. Hvorvidt det bliver muligt, skal jeg ikke kunne sige; det bliver en stor Byrde, men jeg tror dog ikke, det bliver umuligt. Men for de andre Købstæder betragter jeg det ikke som umuligt, men som noget, der godt kan lade sig gøre. Det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 3dje Valgkreds (Dinesen), anførte i Gaar et Eksempel paa, hvor meget der kan udrettes ad Frivillighedens Vej, nemlig Aalborg. Der er jeg temmelig godt kendt med Forholdene, og det er vist, at hvis de Herrer saa den Glæde og Virksomhed, der udfoldes der en Søndags Aften eller en Søndag Eftermiddag, vilde de saa stor Lyst til at saa denne Sag frem baade paa Land og i By. Hvad der blev anført af det ærede Medlem for Frederiksborg Amts 3dje Valgkreds, var temmelig korrekt, og jeg skal derfor ikke spille Tingets Tid med at omtale det nærmere. Kun har jeg tilladt mig at hentyde dertil, fordi det er et af de smukkeste Eksempler, jeg har set paa, hvilken Velsignelse der ligger i de smaa Havelodder for Befolkningen ogsaa i Byerne. Jeg kunde gerne indskrænke mig hertil, men jeg vil dog tillade mig at sige, at naar det med Hensyn til Udgiften er blevet fremstillet som noget saa grumme vanskeligt, saa vil jeg ogsaa suldt ud indrømme, at der vil blive meget stor Forskel i de forskellige Kommuner, idet det for enkelte Kommuner vil blive meget let, og for andre meget besværligt, og Udgiften vil blive meget forskellig. Der er jo enkelte Kommuner, hvor der er en Masse Husmænd uden Jord og Sinderster, som altsaa skulle have Haver; i andre er der kun færre. Endelig er der saa overordentlig stor Prisforskel paa Ejendommene i de forskellige Kommuner. Jeg mener nu, at man mulig kunde ordne dette med Hensyn til Udgiften paa samme Maade som med Hensyn til Fordelingen mellem Kommunerne af de Bidrag til Amtsrepartitionsfonden, som falde paa dem, idet der kunde tages Hensyn til, hvilke Udgifter Kommunen har med Hensyn til Havelodder til Husmænd og Sinderster. — Hvad angaar Jorden, disse 1 til 2 Skæpper Land, har jeg rigtignok, ligesom det ærede Medlem for Vejle Amts 2den Valgkreds (Berg) den Mening, at det vil være aldeles forkert at holde sig til dette Areal. Der maa ganske sikkert sættes en Bestemmelse om Boniteringen deraf og tages Hensyn til, hvilke Takster den har; ellers bliver der en

ganske forfærdelig Forskel mellem en Skæppe Land, der er 1,000 Kr. værd ifølge sin virkelige Bonitet, og den, der af samme Grund kun er 10 Kr. værd. Der er megen Jord her i Landet, som slet ikke er stiftet til Havedyrkning, og skulde en stakkels Mand saa saadan en Havelod udlagt, hvis Jord næsten ingen Indtægt kan give ham som Havejord, er det aldeles spildt, at Kommuner anvender Kapital derpaa. Derfor maa der ganske sikkert træffes Bestemmelser i Lovforslaget i saa Henseende, men det kan meget let ordnes, naar det kommer til nærmere Forhandling i et Udvalg; saa ville Folk snart saa Djet op for, at der maa tages nødvendige Bestemmelser i den Retning. Med Hensyn til, hvem der skal have Lov til at forlange Havelodder, har det Spørgsmaal jo ogsaa været drøftet. Jeg vil gerne, at alle skulle have Lov til at forlange og saa Havelodder, men jeg kan ikke nægte, at der er meget berettiget i den Tanke, der er fremsat, at den, der ikke har Valgret, den, der har forbrudt sig mod Valgretten, ikke skal have Lov til at forlange et saadant Gode. Der er maasse ogsaa andre Hensyn, som kunne tages, men det skal jeg ikke gaa nærmere ind paa. Et andet Spørgsmaal er Bebyggelsen af disse Havelodder. Der har været anført, at den, der har benyttet en saadan Havelod, skulde have Lov til, naar han ikke blev ved sit Hus, at kunne fordrø at bygge paa Havelodden. Det mener jeg dog, vil temmelig meget forrykke Forholdet. Naar der nu en Gang efter Loven, saaledes som jeg i det mindste har forstaaet den, er anstaaet Havelodder for de Husmænd og Sinderster, der i Djeblittet ere — altsaa ikke flere — og der senere kommer flere og flere — thi vi maa jo i det mindste tænke os, at ligesom Befolkningen er tiltaget i en meget lang Arrække, saaledes vil den tilnærmelsesvis vokse i Fremtiden — saa vil Følgen blive, at der ogsaa vil komme flere og flere, som, hvis det bliver uafvendigt at have Havelodder, hvad jeg tror, ville komme og gøre Fordring paa at saa en saadan. Naar Fordringerne paa at saa Havelodder stige samtidig med, at der skal gives dem, der have Havelodder, Ret til at bebygge dem, vil Forholdet jo blive endnu galere. Hvis vi derfor sige — en Tanke, som jeg godt kan forstaa, der er noget berettiget i — at den, der har faaet en Havelod, men som nu senere er kommet bort fra sit Hus, ikke derfor skal kastes paa Gaden, men skal have Lov til, baade for sig og sin Kone og Børn at beholde Havelodden og bygge paa den, saa bliver det ogsaa en absolut nødvendig